

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Визначено економічну сутність безробіття. Узагальнено існуючі проблеми, пов'язані з безробіттям у сучасних умовах розвитку суспільства. Запропоновано основні шляхи подолання безробіття в Україні.

Аннотация. Определена экономическая сущность безработицы. Обобщены существующие проблемы, связанные с безработицей в современных условиях развития общества. Предложены основные пути преодоления безработицы в Украине.

Annotation. The economic essence of unemployment is defined. Existing problems connected with unemployment in modern conditions of development of a society are generalised. The basic ways of overcoming unemployment in Ukraine are offered.

Ключові слова: безробіття, соціально-економічне явище, робоче місце, зайнятість, робоча сила, робітник, підприємство.

Ставлення до безробіття як до соціально-економічного явища не є однозначним. Безробіття вважається, з одного боку, важливим стимулятором активності працюючого населення, а з іншого – вкрай небажаним явищем. Економічні втрати від безробіття – це не випущена продукція, скорочення платоспроможного попиту, звуження споживчого ринку, наростання елементів кризи виробництва. Перебування ж людей у статусі безробітних спричиняє часткову або повну втрату доходів, професійних навичок, зниження рівня життя, втрату почуття власної гідності, що перешкоджає поверненню людей на ринок праці. Безробіття приводить до зростання злочинності, смертності, кількості психічних захворювань. Зростає наявність осіб без певного роду занять, молоді, які не прагнуть до працевлаштування. Безробіття заважає суспільству рухатися до своїх потенційних можливостей. Тому актуальним є дослідження існуючих проблем, пов'язаних із безробіттям, та визначення основних шляхів їх подолання [1, с. 95].

Проблеми безробіття присвячені роботи Грішнєвої О. А., Дарченко Н. Д., Гриньової В. М. та ін.

Метою роботи є систематизація основних проблем, пов'язаних з безробіттям, та пошук основних шляхів підвищення зайнятості населення.

Сутність поняття "безробіття" по-різному трактується вченими.

Безробіттям називається соціально-економічна ситуація в суспільстві, за якої частина активних працездатних громадян не може знайти роботу, яку вони здатні виконувати, що обумовлено переважанням пропозиції праці над попитом на неї [2, с. 165].

Безробіття – соціально-економічне явище, при якому частина робочої сили економічно активного населення не зайнята в суспільному виробництві [1, с. 91].

Безробіття – складне соціально-економічне явище, суть якого полягає у невідповідності між попитом на робочу силу та її пропозицією на ринку праці, у результаті чого частка працездатного населення не має постійної роботи (трудового заробітку), поповнюючи резервну армію праці [3, с. 68].

Безробітні, у значенні МОП, – це особи у віці 15 – 70 років (як зареєстровані, так і незареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють трьома умовами: не мають роботи (прибуткового заняття), шукають роботу або намагаються організувати власну справу, готові приступити до роботи протягом наступних 2 тижнів. До цієї категорії належать також особи, що навчаються за направленнями служби зайнятості, знайшли роботу і чекають відповіді або готуються до неї приступити, але на даний момент ще не працюють [2, с. 165].

За українським законодавством, безробітними визнаються громадяни працездатного віку, що не мають роботи і заробітку, зареєстровані в органах служби зайнятості, шукають роботу і готові до неї приступити [4].

Основними причинами виникнення безробіття є [5, с. 86]:

добровільне звільнення з метою пошуку більш сприятливого варіанта трудової діяльності;

спад виробництва на підприємствах;

зниження попиту на ряд професій та ін.

Залежно від цих критеріїв розрізняють: фрикційне, сезонне, структурне, циклічне та інституціональне безробіття [5, с. 86].

Також розрізняють за характером прояву: відкрите, приховане безробіття [5, с. 89].

За тривалістю безробіття підрозділяється на короткочасне, помірне, тривале й застійне [5, с. 90].

Аби уникнути масового безробіття в Україні і запобігти великому скороченню зайнятості, необхідно застосовувати засоби як довготермінового, так і кон'юнктурного (короткотермінового) характеру [6, с. 168].

До довготермінових відносять:

1) застосування гнучкої системи поєднання професійної підготовки і перепідготовки з зайнятістю. По-перше, коли підприємства скорочують виробництво й утворюється великий надлишок робочої сили, необхідно більше робітників та службовців направити на перепідготовку і підвищення кваліфікації. Навпаки, коли виробництво

По-друге, гнучка система освіти дозволяє швидше підготувати кадри робітників і фахівців з нових дефіцитних професій і спеціальностей [6, с. 168];

2) активна інвестиційна політика зі створення додаткових, нових робочих місць, а також збереження і підтримки економічно доцільних робочих місць, розвитку тимчасової зайнятості [6, с. 168];

3) збільшення розмірів пенсій по старості й інвалідності, щоб їх вистачало пенсіонерам на нормальне життя. Тоді відпаде би мотив їх вторинної зайнятості [6, с. 168];

4) збільшення диференціації в заробітній платі;

5) широке застосування різних форм вторинної зайнятості: альтернативного робочого тижня тощо [6, с. 168];

6) упровадження альтернативних форм навчання;

7) сприяння міграції працездатного населення на роботу за межі регіону [6, с. 168];

8) підвищення мотивуючої ролі заробітної плати.

Серед заходів кон'юнктурного (короткотермінового) характеру пом'якшення безробіття слід зазначити такі:

1) розвиток додаткової зайнятості, індивідуальної трудової діяльності із надання послуг (ремонт квартир, будівництво гаражів, дач, льохів, ремонт побутової радіотехніки тощо) [6, с. 169];

2) заохочення створення підприємств малого бізнесу [6, с. 169];

3) розвиток приміського фермерства [6, с. 169];

4) дострокове (на 1,5 – 2 роки) відправлення робітників та службовців на пенсію по старості та ін. [6, с. 169].

Головне – зменшити розміри відкритого і тривалого безробіття, послабити його тяготи шляхом перетворення в часткову зайнятість. Це дозволить пом'якшити соціальну напруженість, запобігти соціальним вибухам [6, с. 169].

Таким чином, науковим результатом даного дослідження є систематизація заходів довго- і короткотермінового характеру щодо запобігання безробіттю в Україні.

Перспективою подальших наукових досліджень у цьому напрямі є розробка заходів запобігання безробіттю на регіональному рівні.

Наук. керієн. Бірюк С. О.

Література: 1. Економіка праці та соціально-трудові відносини : конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050109 усіх форм навчання / Є. П. Кожанова, О. О. Титар, В. І. Білоконенко та ін. ; за ред. Є. П. Кожанової. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2004. – 284 с. 2. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / Грішнова О. А. – К. : Знання, 2006. – 559 с. 3. Економіка праці та соціально-трудові відносини. Збірник завдань і вправ : навч. посібн. / Дарченко Н. Д., Рижиков В. С., Єськов О. Л. та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 252 с. 4. Методологічні положення щодо класифікацій та аналізу економічно активного населення : затв. Наказом Державного комітету статистики України № 12 від 19.01.11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakonrada.gov.ua. 5. Гриньова В. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібн. / Гриньова В. М. – К. : Знання, 2010. – 310 с. 6. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібн. / Єсінова Н. І. – К. : Кондор, 2006. – 432 с. 7. Махсма М. Б. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібн. / Махсма М. Б. – К. : Атіка, 2005. – 304 с.